

# PARTICULIERE OPSPORING IN DE OGEN VAN BURGERS\*

Bert-Jaap KOOPS\*\*, Anton VEDDER\*\*\*

Dat er inbreuk gemaakt moet kunnen worden op de privacy van burgers om misdaad te voorkomen en op te sporen is in Nederland onomstreden. Tot hoever men daarin moet kunnen gaan is minder duidelijk. Opvattingen van burgers over het conflict tussen privacy en opsporing lijken in de discussie over de aanvaardbaarheid van bestaande en nieuwe opsporingsmethoden als vanzelfsprekend een rol te mogen spelen. Maar wat is de mening van de burger precies? En welke rol moet die mening spelen? Deze twee vragen – de ene descriptief en de andere normatief van aard – stonden centraal in een onderzoek dat wij met steun van het stimuleringsprogramma Informatietechnologie & Recht van NWO hebben uitgevoerd.<sup>1</sup> In deze bijdrage doen wij verslag van één onderdeel van het onderzoek: maakt het uit of opsporing of toezicht plaatsvindt door de politie of door particulieren?

## 1. Particuliere opsporing en toezicht

Een belangrijke ontwikkeling in de laatste jaren is de sterke toename aan particuliere activiteiten op het gebied van toezicht, controle en opsporing.<sup>2</sup> Privéinstanties gaan steeds meer over tot zelfstandig onderzoek naar misstanden, terwijl particuliere recherche- en beveiligingsbureaus allengs meer worden ingeschakeld voor taken die voorheen exclusief het domein waren van de politie. Het gaat daarbij enerzijds om toezicht (zoals bij de beveiliging van bedrijfsterreinen en winkelcentra, maar ook zetten sommige gemeenten particulieren in om toezicht te houden op het publieke domein<sup>3</sup>) en anderzijds om het opsporen en mogelijk ook intern afhandelen van met name fraudezaken. Deze ontwikkeling is nog in volle gang – het zijn “autonome maatschappelijke processen” die volgens sommigen een fundamentele verandering van toezicht en opsporing met zich meebrengen: “Concepten uit de ‘oude wereld’ als handhaving van de orde, rechtshandhaving en zelfs opsporing en conflictbeslechting zijn en worden volledig geherdefinieerd.”<sup>4</sup>

---

\* Dit artikel is mede gebaseerd op onderzoeksresultaten van STEPHAN RAAJMAKERS en JOS MENSINK, ten tijde van het onderhavige onderzoek werkzaam bij het ITS te Nijmegen.

\*\* UHD bij het Centrum voor Recht, bestuur en informatisering van de KUB.

\*\*\* Senior-onderzoeker bij het Center for Transboundary Legal Development van de KUB.

1. B.-J. KOOPS en A. VEDDER, *Opsporing versus privacy: de beleving van burgers*, ITeR-reeks, deel 45, Den Haag, Sdu, 2001.

2. Zie A.B. HOOGENBOOM e.a. (red.), *Privatisering van toezicht en opsporing. Forensische studies deel I*, Den Haag, Koninklijke Vermande, 2000. Een vergelijking met het verkennende A.B. HOOGENBOOM, *Particuliere recherche: een verkenning van enige ontwikkelingen*, Den Haag, Sdu, 1988 laat de grote ontwikkelingen op dit terrein zien.

3. *Kamerstukken II 2000-2001*, 26 345 en 26 604, nr. 46, p. 2.

4. A.B. HOOGENBOOM, “Een gesloten, geblindeerd universum. Naar een herdefiniëring van toezicht, controle en opsporing”, in A.B. HOOGENBOOM e.a. (red.), *a.w.*, 2000, p. 27.

Het standpunt van de Nederlandse overheid is voornamelijk dat particulier toezicht ter beveiliging van objecten geoorloofd is; toezicht in het publieke domein is een verantwoordelijkheid van de overheid, maar daarbij kunnen wel particulieren worden ingezet onder regie van de overheid mits voldaan is aan stringente voorwaarden.<sup>5</sup>

Particuliere opsporingsactiviteiten zijn voornamelijk minder voorwerp van aandacht van de regering. De lijn in de rechtspraak die de Hoge Raad heeft uitgezet inzake onrechtmatig verkregen bewijs laat echter veel ruimte voor particuliere opsporing. Zo heeft de Hoge Raad bewijsmateriaal toegelaten dat een kredietkaartmaatschappij had verzameld door gegevens op te vragen bij PTT-Post, bureaus aan te zetten tot het schenden van het briefgeheim en inbraak, camera's te plaatsen om te zien wie een brievenbus leegde, en telefoongesprekken op te nemen die zij voerde met een verdachte. De resultaten mochten tot bewijs in een strafzaak worden gebruikt, omdat de politie geen kennis of bemoeienis had met de activiteiten van de kredietkaartmaatschappij.<sup>6</sup> Met andere woorden: het criterium van "geen kennis of bemoeienis hebben" laat "ruimte voor het ontstaan van een praktijk in de trant van: wij wachten met graagte de resultaten van uw illegale praktijken af." En zoals CORSTENS zegt: "Dat is ongetwijfeld niet de bedoeling."<sup>7</sup> Maar dat heeft de overheid voornamelijk niet vastgelegd.

## 2. Onderzoek naar burgerbeleving

Wetenschappelijk onderzoek als het onderhavige is in Nederland nog weinig uitgevoerd. Het Rathenau Instituut heeft onderzoek gedaan naar de privacybeleving van burgers in algemene zin,<sup>8</sup> maar dit onderzoek was niet of nauwelijks toegespitst op het normatieve conflict met opsporing. Naar aanleiding van actuele problemen laten dagbladen wel eens enquêtes uitvoeren om de meningen van burgers te peilen over de geoorloofdheid van bepaalde opsporingsactiviteiten – denk bijvoorbeeld aan DNA-onderzoek na verkrachting of moord. Deze onderzoeken dragen echter vaak een ad-hoc karakter: zij zijn sterk toegespitst op actuele problemen die net op dat moment in de belangstelling staan. Een breder opgezet onderzoek waarin de nadruk ook meer ligt op de vergelijkbaarheid van de oordeelsvorming ten aanzien van verschillende opsporingsmethodes in verschillende situaties ontbrak tot op heden. Ons onderzoek is een eerste aanzet om in deze lacune te voorzien.

In ons onderzoek draait het om het normatieve conflict tussen privacy en opsporingsbelangen. Eigenlijk gaat het ons om het conflict tussen opsporings-

---

5. Zie *Kamerstukken II* 2000-2001, 26 345 en 26 604, nr. 46. Vgl. over cameratoezicht voor de openbare orde: "Camera's hoeven niet altijd door politieagenten te worden bemand. Ook medewerkers van bijvoorbeeld een particulier beveiligingsbureau kunnen deze taak op zich nemen, maar onder directe regie van de politie, die ook de beoordeling over de noodzaak tot eventueel ingrijpen maakt." *Kamerstukken II* 1999-2000, 25 760, nr. 6, p. 4.

6. HR 1 juni 1999, nr. 110.367, *Ars Aequi* 2000, p. 117-121 met (kritische) noot BURUMA, gepubliceerd in A.B. HOOGENBOOM e.a., a.w., 2000, p. 139-144.

7. Aldus CORSTENS in zijn noot bij HR 11 april 1995, *NJ* 1995, 537.

8. G.C.J. SMINK, A.M. HAMSTRA & H.M.L. VAN DIJK, *Privacybeleving van burgers in de informatiemaatschappij*, Den Haag, Rathenau Instituut, 1999. Werkdocument 68.

belangen en andere normatieve overwegingen, die wij gemakshalve onder de noemer van 'privacy' gebracht hebben. In de voorgelegde vragen en voorbeeld-situaties wordt opsporing in een veelheid van vormen en met tal van facetten uitdrukkelijk aan de orde gesteld. De term 'privacy' en andere daarmee samenhangende normatieve noties worden daarin echter niet expliciet genoemd. Dit heeft te maken met onze wens om dogmatische en sociaal-wenselijke antwoorden te vermijden, maar ook met onze opvatting van privacy. Bij ons onderzoek zijn wij ervan uitgegaan dat de betekenis van privacy niet te vangen is in een eenvoudige opvatting of definitie. Wij menen dat een bredere benadering noodzakelijk is. De idee van een afbakening en immunisering van een persoonlijke sfeer is in onze visie het kernbegrip van privacy en de gemeenschappelijke kern van de verschillende functies van de term. De *trait d'union* tussen de verschillende manieren waarop het privacybegrip wordt gebruikt ligt in een idee van vrijwaring van een persoonlijke levenssfeer tegen de toegang en de inmenging van anderen. Deze vrijwaring tegen de toegang of inmenging van anderen is een *relatieve* hoedanigheid. Voor privacy is lang niet altijd absolute vrijwaring vereist. Welke mate van vrijwaring vereist is, of anders gezegd, wat de aard en de omvang van de te beschermen persoonlijke levenssfeer is, hangt in hoge mate van concrete contexten af. De reden om bepaalde activiteiten of aspecten van personen als in principe beschermwaardig vanuit een oogpunt van privacy te betitelen, is gelegen in de omstandigheid dat mensen op zo'n punt een bepaalde kwetsbaarheid vertonen. Daarbij kan het gaan om kwetsbaarheden vanuit een oogpunt van vrijheid, van materieel welbevinden, van rechtvaardigheid of nog andere waarden. Privacy is in onze ogen dus een instrumentele waarde, een waarde die, afhankelijk van de precieze context, ten dienste kan staan van uiteenlopende achterliggende waarden. Privacy kan dus in een bepaalde situatie in het geding zijn zonder dat mensen de problematiek in die situatie expliciet in termen van privacy benoemen. Omgekeerd kan het zo zijn dat mensen een situatie in het geheel niet als problematisch ervaren (omdat er geen van de achterliggende waarden in het geding is) terwijl men vanuit een traditioneel juridisch begrippenkader geneigd zou kunnen zijn om er een privacyprobleem in te zien. Mede hierom leek het ons verstandig om privacyvocabulary in de enquête te vermijden.

Opsporing kan worden onderscheiden van het ingrijpen van de overheid of particulieren ten behoeve van toezicht en handhaving van de openbare orde. Opsporing heeft tot doel het ophelderen van gepleegde (of desnoods beraamde) strafbare feiten. Toezicht of controle heeft tot doel het verzekeren dat bepaalde wetgeving wordt nageleefd (waarbij al dan niet kan blijken dat in een concreet geval de wetgeving is overtreden). Een specifieke vorm van toezicht is de handhaving van de openbare orde. Opsporing gaat uit van een strafbaar feit waarbij veelal fundamentele normen en waarden in het geding zijn, controle gaat uit van veelal ordenende wetgeving (zoals belasting- en verkeerswetgeving). Om effectief te kunnen opsporen en toezien, heeft de handhavende instantie bevoegdheden nodig die vaak ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van burgers. De mate waarin zulk ingrijpen volgens de wet geoorloofd is, hangt samen met tal van factoren, zoals het doel van het ingrijpen en de zwaarte van de dreigende of gepleegde maatschappelijke verstoring. In dit kader is de hierboven geschetste

ontwikkeling interessant dat naast de overheid ook steeds meer particuliere instanties zich begeven op het terrein van toezicht en handhaving.

Centraal in het onderzoek stond een kwantitatieve, schriftelijke enquête onder burgers. Voorafgaand aan de enquête is een seminar gehouden met mensen die beroepsmatig te maken hebben met het spanningsveld tussen opsporing en privacy en met wetenschappers op het gebied van privacy en van opsporing. Dit seminar had tot doel tot een nadere afbakening te komen van de variabelen die in de enquête zouden worden voorgelegd aan burgers. Het tweede seminar werd gehouden na afloop van de enquête. Dit seminar had tot doel de uitkomsten te bespreken met deskundigen op het gebied van wetgevingsvraagstukken teneinde het tweede deel van de probleemstelling te beantwoorden: welke consequenties volgen uit dit onderzoek voor de wetgever? De uitkomsten van dit seminar zijn gebruikt om onze visie op het vraagstuk van normatieve consequenties van sociaal-wetenschappelijk onderzoek te verfijnen.

De enquête bestond uit vignetonderzoek gekoppeld aan enkele vragen naar achtergrondkenmerken. Vignetonderzoek, ook conjunct-analyse genoemd, is een onderzoeksmethode waarbij in plaats van een serie afzonderlijke vragen naar voor de vraagstelling van belang zijnde variabelen, deze variabelen worden gecombineerd in de beschrijving van een aantal situaties (vignetten) waarbinnen die variabelen worden gevarieerd.<sup>9</sup> Deze vignetten worden vervolgens ter beoordeling aan de respondenten voorgelegd. Voor vignetonderzoek is gekozen om verschillende redenen. In de eerste plaats past de methode – waarbij in feite op concrete casuïstiek gelijkende voorbeeldsituaties worden voorgelegd – goed bij onze benadering van de betekenis van privacy waarin contextuele factoren van groot belang zijn (zie de volgende paragraaf). In de tweede plaats wilden wij vragen in termen van privacy en andere normatieve noties vermijden om dogmatische of sociaal-wenselijke antwoorden te voorkomen.

In het onderhavige onderzoek zijn zes variabelen onderscheiden. Per variabele zijn vervolgens varianten onderscheiden die per vignet worden gevarieerd.

Variabelen	Varianten
1. Doel	naleving wetgeving handhaven openbare orde opsporen lichte misdrijven opsporen zware misdrijven
2. Uitvoerder	politie particuliere opsporings/beveiligingsdienst
3. Middel	koppelen van bestandsgegevens afluisteren van telefoon of internet observatiecamera's plaatsen woningen doorzoeken

9. Zie J. SEGERS (red.), *Methoden voor de maatschappijwetenschappen*, Assen, Van Gorcum, 1999.

Variabelen	Varianten
4. Bereik	grote kans dat ook van niet-daders gegevens worden verkregen kleine kans dat ook van niet-daders gegevens worden verkregen
5. Effectiviteit	grote kans dat met het middel het doel wordt bereikt redelijke kans dat met het middel het doel wordt bereikt
6. Gebruik	gegevens worden niet voor andere doelen gebruikt gegevens kunnen ook voor andere doelen gebruikt worden.

Op basis hiervan zijn er een enquête samengesteld met zestien vignetten. Zo'n vignet luidde bijvoorbeeld "Voor de handhaving van de **openbare orde** (b.v. omdat men relletjes/ overlast verwacht), wil de **politie** in de omgeving **camera's** voor observatie plaatsen; de kans is **groot** dat behalve van de (mogelijke) daders of overtreeders ook van **anderen** gegevens worden verkregen; de kans is **redelijk** dat met het middel ook het gewenste **doel** wordt bereikt; de gegevens kunnen **ook voor andere doeleinden** worden gebruikt (maar na 2 maanden worden ze vernietigd)."

De enquête met deze vignetten en enkele achtergrondvragen is voorgelegd aan 1200 personen. De respons hierop van 22% is laag, maar voldoende om betrouwbare uitspraken te doen over de gevonden verschillen op de diverse variabelen. De uitkomst is evenwel niet representatief voor de Nederlandse bevolking, aangezien de samenstelling van de groep van respondenten enigszins afwijkt van de samenstelling van de Nederlandse bevolking (onder meer zijn mannen en ouderen oververtegenwoordigd).

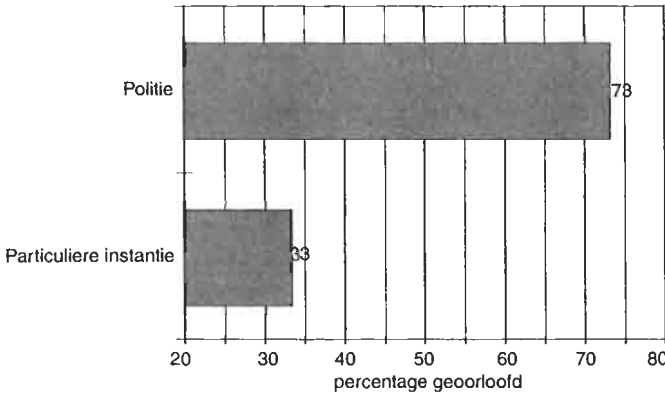
### 3. Wat vindt de burger?

De wellicht belangrijkste uitkomst van het onderzoek is dat er een scherpe tweedeling bestaat in de kijk van de burger op het belang van de onderscheiden variabelen. De eerste drie – doel, middel en uitvoerder – zijn duidelijk van invloed op het oordeel over toelaatbaarheid van overheidsingrijpen, terwijl de laatste drie – bereik, effectiviteit en het gebruik van gegevens – nauwelijks van invloed zijn. Binnen de eerste groep lijkt de variabele uitvoerder het belangrijkste te zijn, vervolgens het doel, en dan het middel.

Van groot belang blijkt wie de *uitvoerder* is, dat wil zeggen welke instantie tot de inzet van opsporings- of controlemiddelen overgaat (zie *figuur 1*). Bijna driekwart van de situaties waarbij de politie deze instantie is wordt als geoor-

loofd beoordeeld, tegenover niet meer dan eenderde van de situaties waarbij sprake is van een particuliere opsporings- en beveiligingsdienst.

Figuur 1: percentage geoorloofd ingrijpen op de variabele uitvoerder

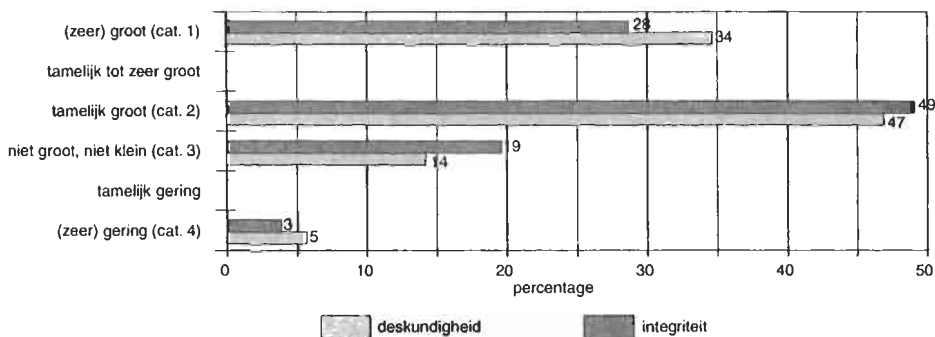


Wat de overige factoren betreft, blijkt er bij het *opsporingsdoel* een scheidslijn te bestaan tussen ‘zware misdrijven’ aan de ene kant (70% geoorloofd) versus ‘lichte misdrijven’, ‘naleving wetgeving’ en ‘handhaving van de openbare orde’ aan de andere kant (46-48% geoorloofd). Ook het *opsporingsmiddel* laat een tweedeling zien. In bijna tweederde van de situaties wordt het plaatsen van camera’s in de omgeving (65%) en het natrekken en koppelen van gegevens (60%) geoorloofd geacht. Tegenover het doorzoeken van woningen (48% geoorloofd) en vooral het af luisteren van telefoon of Internet (39% geoorloofd) wordt een veel grotere terughoudendheid aan de dag gelegd. Opmerkelijk zijn de uitkomsten met betrekking tot de laatste drie variabelen: het bereik en de effectiviteit van de opsporing of controle, respectievelijk het gebruik van de gegevens. Geen van deze variabelen brengt noemenswaardige verschillen in het oordeel over de mate van geoorloofdheid teweeg: ze schommelen alle rond het algemene gemiddelde van 53% geoorloofdheid.

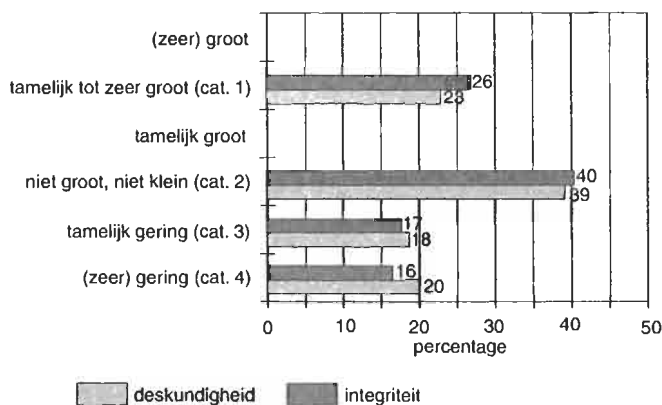
#### 4. Politie of particulier

Bij de variabele *uitvoerder* blijkt dat 73% van de situaties waarin de politie de uitvoerder is als geoorloofd wordt gewaardeerd, tegenover 33% van de situaties waarin een particuliere opsporings- en beveiligingsdienst de uitvoerder is. Daarnaast is gevraagd naar het vertrouwen in de integriteit en deskundigheid van de uitvoerders. Rond de 30% heeft een (zeer) groot vertrouwen en bijna 50% heeft een tamelijk groot vertrouwen in de politie; minder dan 5% heeft een (zeer) gering vertrouwen in de politie (zie *figuur 2*). Bij particuliere bureaus ligt dit anders: rond de 25% heeft een tamelijk tot zeer groot vertrouwen daarin, terwijl ca. 35% een zeer tot tamelijk gering vertrouwen heeft (zie *figuur 3*).

Figuur 2: vertrouwen in politie



Figuur 3: vertrouwen in particuliere opsporings- en beveiligingsbureaus



Vervolgens is het interessant te zien wat de relatie is tussen het vertrouwen in de uitvoerder en de overige uitkomsten. Personen die een groot tot zeer groot vertrouwen hebben in de *integriteit* van de politie hechten aan geen van de zes onderscheiden variabelen een duidelijk groter of kleiner belang dan personen waarbij dit vertrouwen geringer of zelfs afwezig is. Dit impliceert onder meer dat mensen met een groot vertrouwen in de integriteit van de politie geen significant groter belang hechten aan het feit dat de politie de uitvoerende instantie is dan mensen die dat vertrouwen niet hebben.

Personen die een (zeer) groot vertrouwen hebben in de *deskundigheid* van de politie hechten aan vijf van de zes onderscheiden variabelen geen duidelijk groter of kleiner belang dan personen waarbij dit vertrouwen geringer of zelfs afwezig is.<sup>10</sup> Ook hier zien we dat mensen met een (zeer) groot vertrouwen, nu in

10. Alleen bij de variabele 'doel' blijkt er een verschil: personen met (zeer) groot vertrouwen in de deskundigheid van politie vinden optreden bij zware misdrijven minder vaak geoorloofd (67%) dan personen met gemiddeld vertrouwen (77%). Dit wordt vermoedelijk veroorzaakt door het feit dat deze percentages zijn berekend over alle situaties, dus ook die waarin private instanties uitvoerder zijn, en de respondenten met gemiddeld vertrouwen optreden door particulieren eerder toelaatbaar achten dan die met (zeer) groot vertrouwen (40% tegenover 32%).

de deskundigheid van de politie, geen significant groter belang hechten aan het feit dat de politie bij opsporing of controle de uitvoerende instantie is.

De gebleken sterke voorkeur voor optreden door de politie staat dus los van het oordeel over integriteit en deskundigheid van de politie.

Bij particuliere bureaus is wel een samenhang gevonden. Degene met een tamelijk tot zeer groot vertrouwen in de *integriteit* van particuliere opsporings- en beveiligingsbureaus vinden de inzet van opsporings- of controlemiddelen in situaties waarbij dergelijke instellingen betrokken zijn, duidelijk vaker geoorloofd (61%) dan personen met een tamelijk gering of (zeer) gering vertrouwen in deze integriteit (resp. 19% en 14%).

Voor personen die een groot vertrouwen hebben in de *deskundigheid* van particuliere opsporings- en beveiligingsbureaus geldt vrijwel hetzelfde verhaal als bij integriteit. Ook hier maakt het bij optreden door particuliere opsporings- en beveiligingsbureaus uit hoeveel vertrouwen men heeft in de deskundigheid daarvan. Wel blijkt groot vertrouwen in die deskundigheid tot een lager percentage geoorloofd ingrijpen te leiden (51%) dan wanneer dat vertrouwen de integriteit betreft (61%, zie boven). Dit suggereert dat voor mensen met een groot vertrouwen in particuliere bureaus de integriteit een iets belangrijker rol speelt dan de deskundigheid.

## 5. Relatie met achtergrondkenmerken

Naast de vignetten is ook gevraagd naar enkele achtergrondkenmerken van de respondenten. De analyse hiervan toont enkele verschillen tussen de diverse bevolkingsgroepen.

Tussen de stijging van het *inkomen* en het geoorloofd vinden van ingrijpen in situaties waarbij de politie betrokken is bestaat een zwakke toename: hogere inkomensgroepen vinden ingrijpen dan eerder geoorloofd dan lagere inkomensgroepen (gezinsinkomen meer dan f 5.000 per maand: 78%, tot f 3.000: 69%). Tussen de stijging van het inkomen en het geoorloofd vinden van ingrijpen door particuliere opsporings- en beveiligingsbureaus bestaat een zwakke afname: hogere inkomensgroepen vinden ingrijpen door particulieren minder vaak geoorloofd dan lagere inkomensgroepen (gezinsinkomen boven f 5.000: 28%, tot f 3.000: 42%). Tezamen zorgen ze voor een redelijk sterke toename van het belang dat inkomensgroepen hechten aan wie de uitvoerder is: hogere inkomensgroepen vinden dit duidelijk belangrijker (de verschilscore tussen ingrijpen door de politie dan wel een particulier bureau is bij een inkomen boven f 5.000 49%) dan lagere inkomensgroepen (de verschilscore bij inkomen tot f 3.000 is 27%).

De respondenten zijn voor de analyses in vijf leeftijdscategorieën verdeeld. Categorie 1 tot 35 jaar, categorie 2 van 35 tot 45 jaar, categorie 3 van 45 tot 55 jaar, categorie 4 van 55 tot 65 jaar en categorie 5 van 65 jaar of ouder. Het geoorloofd vinden van ingrijpen in situaties waarbij de *politie* betrokken is stijgt met de leeftijd: van 64% in de jongste tot 79% in de oudste groep. Zijn particuliere opsporings- en beveiligingsbureaus betrokken, dan zien we eerst een afname, en wel tot 65 jaar: geoorloofd van jong naar oud: 35%, 35%, 27% en 27%. De 65+'ers vinden de inzet van opsporings- of controlemiddelen door particuliere instanties juist weer vaker geoorloofd (42%). Tezamen laten deze



twee effecten tot de leeftijd van 65 jaar een toenemend belang zien van wie de uitvoerder is, met een voorkeur voor ingrijpen door de politie. Na deze leeftijd neemt dit belang weer af: de verschillcores van jong naar oud zijn 29%, 33%, 47%, 50% en 37%.

Van de responsgroep is 31% van het vrouwelijk geslacht. Mannen blijken het belangrijker te vinden dan vrouwen dat de politie de uitvoerende instantie is. De verschillscore bedraagt bij vrouwen 31%, bij mannen is dat 43%. Er is evenwel geen significant verschil tussen de seksen als naar geoorloofdheid per uitvoerder wordt gekeken.

## 6. Beschouwing

De uitkomst op de variabele uitvoerder is duidelijk: ingrijpen door de politie wordt vaak geoorloofd geacht, maar ingrijpen door particuliere instanties weinig. Dit komt overeen met de huidige wettelijke situatie in Nederland, als men bedenkt dat voor handhaving van de openbare orde en ook wel voor controle op naleving van wetgeving privé-activiteiten soms zijn toegestaan. Men kan de uitkomsten op twee manieren uitleggen. Wanneer men de nadruk legt op het grote verschil tussen politie en private instanties (ingrijpen door de politie is geoorloofd in 73% van de gevallen, door particulieren in 33%), zou men kunnen denken dat burgers in het algemeen weinig van ingrijpen door private partijen moeten hebben. Wanneer men echter de nadruk legt op de geoorloofdheid van ingrijpen door private instanties als zodanig, dan suggereren het percentage van 33% en de gemiddelden per casus dat er wel ruimte is om ingrijpen door private partijen toe te staan.

Het is echter ook interessant om de samenhang te beschouwen tussen uitvoerder en het vertrouwen daarin, waarover apart gevraagd is in de enquête. De mate van vertrouwen in de integriteit en deskundigheid van de politie blijkt nauwelijks invloed te hebben op de mate waarin men ingrijpen door de politie geoorloofd acht. Dit suggereert dat burgers het ingrijpen door de politie als een soort natuurlijk gegeven beschouwen. Of de politie nu goed of slecht haar werk doet maakt niet uit – het is haar werk. Dit zou men kunnen beschouwen als een argument tegen het toekennen van bevoegdheden voor opsporing of controle aan private partijen: het ingrijpen hoort kennelijk als vanzelfsprekend bij de politie, en moet dus niet worden uitbesteed. Daartegenover staat de uitkomst dat burgers met een relatief groot vertrouwen in particuliere instanties (ongeveer een kwart van de respondenten) het ingrijpen door dezen wel vaak geoorloofd achten (61% bij groot vertrouwen in integriteit en 51% bij groot vertrouwen in deskundigheid). Men kan dus niet zonder meer concluderen dat private opsporing of controle afgewezen wordt door burgers. In elk geval is duidelijk dat de acceptatie van private opsporingsactiviteiten groter wordt naarmate er meer vertrouwen bestaat in de particuliere instanties, met name in de integriteit ervan. Dit geeft in ieder geval aan dat, als de wetgever overgaat tot het toestaan van private opsporing en controle, er een mechanisme moet zijn dat waakt over de integriteit van de betrokken instanties.

## 7. Suggesties voor beleidsmakers en wetgever

Wat hebben beleidsmakers en de wetgever eraan om dit te weten? De resultaten van een onderzoek als het onderhavige kunnen niet direct doorwerken in beleid of regelgeving, zowel vanwege de methodische beperkingen als vanwege ethisch-normatieve overwegingen. Feitelijke oordelen kunnen niet *als zodanig* direct worden vertaald in normatieve oordelen. Er is een niveauverschil tussen feit en norm. Niettemin zijn feitelijke opvattingen wel relevant voor beleidsmakers, omdat zij een rol moeten spelen in de verantwoording door beleidsmakers en politici. Zij zouden die uitkomsten kunnen toetsen aan relevante morele en politieke principes en achtergrondtheorieën en aldus in het verantwoordingsproces betrekken. Wetgever en beleidsmakers zouden de resultaten van het onderzoek ook kunnen gebruiken voor beleidsvoorlichting of in het communicatieproces bij de verantwoording van het beleid.

Als zij particuliere opsporing of toezicht (meer) toestaan, zouden zij zich bijvoorbeeld kunnen concentreren op de integriteit van particuliere bureaus. Ook kunnen zij op basis van het onderzoek juist tendensen op het spoor komen die vanuit een kritisch-ethisch standpunt moeten worden aangemerkt als zwaktes in de oordeelsvorming door de burgers. Als zij besluiten opsporing of toezicht door particulieren juist niet (meer) toe te staan, dan zouden zij hun argumentatie kunnen richten op het niet te verwaarlozen deel van de bevolking dat particuliere opsporing of toezicht wel lijkt te willen toestaan. Desgewenst kunnen zij hierop ingaan door middel van gerichte voorlichting en informatiecampagnes.